MACHSHEVES YECHEZKEL
TORAH OF RAV HARTMAN

מחשבת קצרה על הדף
הרב יחזקאל הרטמן
SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

עבודה זרה נב

עניין: ובאו בה פריצים וחללוה

שו"ת חתם סופר או"ח סי' לג

ודבר בעתו בחידושי אמרתי בסוף תענית [כ"ט ע"א] א"ר יוחנן אי הוינא התם קבענא בעשירי משום שרובו של היכל בו נשרף, וצ"ל דאנן ס"ל דבאו בה פריצים נתחלל נמצא משלטו בו זרים בט' והציתו בו האש מיד יצא לחולין נמצא בעשירי נשרף בית חול ע"כ לא קבעוהו בעשירי, והנה בע"ז נ"ב ע"ב הנ"ל בעא מיניי' ר"י בן שאול מרבי יע"ש ועלי' תסוב הך דובאו פריצים, י"ל עם מ"ש תוספות מגלה ה' ע"ב ד"ה ובקש וכו' א"נ י"ל וכו' וק"ל. ורגיל אני ליישב מה שמדקדקים שם

חתם סופר מגילה ה:

לתירוץ ג' שבתוס' י"ל רבי לטעמי' מזיל, דרבן ס"ל ובאו בה פריצים וחללוה כיון שבאו בה פריצים נתחלל [ע"ז נ"ב ע"ב], נמצא שלא נשרף אלא בית של חול בעלמא ואין כאן תביעות רק על תחלת שריפתו שהיה בט' בתב, ורבי מזיל לטעמי' בשמעתין דע"ז הנ"ל נ"ב ע"ב משמע דליתי לי' לרבי הך ובאו בה פריצים קנג, ומ"ב ממילא לא יצא בהמ"ק לחולין ומזלי' בתר יום שרובו בו נשרף שהוא יום העשירי, ומ"ש, ומוכרח כתירוץ ג' של תוס'.

ולקובעו בעשירי וכו'. ויש לדקדק, הכא בעמעמ דהוה בעי לקובעו בעשירי משום דרובו של היכל בו נשרף, דבט' בערב הציתו בו כחור והרי שורף עד עשירי בתלי היום [כתענית כ"ט ע"ב], ומ"כ מ"ש לא קבעוהו בתמת בעשירי, ובמתי פליגי. וי"ל דבבכורות י' ע"א אמר ר' תועפי' בקשו לגנוז כל ספר וזכר שבעולם מפני ספרי וזכרי של ירושלים, עד שמצאו לה מקרא מפורש ובאו בה פריצים וחללוהו וכיון שבאו בה פריצים חללוהו, ופירש הרמב"ן במלחמות ה' בע"ז נ"ב ע"ב דגוי קונה בשביל דבר תורה, דכתיב [במדבר כ"ג י'] ויבד ממנו שבי, וגז"ש כיון שקנאו הגוי יוצא לחולין. והשתא לכאורה כיון שהציתו האור בהיכל בט' לעת ערב כבר יצאו לחולין, ואין להתאבל אלא על תחלת השריפה, ומ"ש. אך שם בע"ז נ"ב ע"ב משמע קצת דרבי ליתי לי' הך דהשתא דובאו בה פריצים, ומ"ש גבי כלים שמשמע בבית חוניו, ט"ש, נכי דים לדחות, מ"מ לפי האמור תמיעא של הך דרבי בקש לעקור מט' כלל ים לומר כך, ודו"ק קצה).

גמ' תענית דף כט.

בשבעה הא כיצד בשבעה נכנסו נכרים להיכל ואכלו וקלקלו בו שביעי שמיני [א]ותשיעי סמוך לחשכה הציתו בו את האור והיה דולק והולך כל היום כולו[ב] שנאמר [ב]אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב והיינו דאמר רבי יוחנן (ג) אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף ורבנן אתחלתא דפורענותא עדיפא ובשניה מנלן דתניא

גמ' מגילה ה:

רבי נטע נטיעה בפורים
ורחץ בקרונה[ה] של צפורי בשבעה עשר בתמוז ובקש לעקור תשעה באב[ו] ולא הודו לו אמר לפניו רבי אבא בר זבדא

תוס' מגילה ה:

יש לומר דרלה לעקרו מתשיעי ולקבעו בעשירי כדאמר ר' יוחנן (שם כט.) [ז]אילו הותי התם קבעתיה בעשירי:

אור שמח הלכות תענית פ"ה ה"ו

לכו"ע ודו"ק. — וכפי הנראה דרק במקדם רמסון יליף מקראי דנשרף רובו בעשירי, אבל מקדם שני נשרף בתשיעי, ולכן השתא לא קבעו רק על מקדם שני וכמו דאמרו בגמרא דילן דבתשעה לתודם הוצקעה העיר בבית רמסון ואפילו כן לא קבעו חכמים עליו תענית רק בי"ז שהוצקעה בשני ולכן לא אמר בתלמודין הטעם דמשו"ה נדחה לאחר שבת משום דנשרף בעשירי דבבית שני לא נשרף בעשירי, ור"י אמר על אותו דור שבמקדם רמסון אי הויגא התם כו' וירושלמי לטעמיה

פרי עץ חיים תשעה באב

צמח: שמעתי בדמשק ששאלו להרח"ו ז"ל, למה אומרים ברכת הלבנה במוצאי תשעה באב, והשיב לי לבשר ללבנה ולישראל, כי כשנחרבה הבית וגלו, הרי הם עתידין להתחדש כמותה, הרי ישראל והשכינה עתידין להתחדש, וזהו בשורה אז. וגם כי בט' באב נולד משיח. בט"ב אין לומר

האר"י – שער הכוונות תשעה באב

ענין ט"ב מה שנהגו ביום ט"ב במנחה לומר פסוקים של נחמות וגם לקום ולשבת על הספסלים למעלה ולארץ נראה מן התלמוד בבלי כי לעת ערב היתה גם בהיכל ביום ט"ב ונשרף בעת המנחה וכפי"ז היה ראוי להחמיר במנחה יותר מבשחר אבל הענין יובן במה שהקשו בגמרא ע"פ מזמור למשכ לאסף אלהי' באו גויים וכו' והקשו מזמור קינה מבע"ל ותי' כי בתחי' התחילו החויבים להרוג את בני ישראל ושז חשבו ישראל שלא יהיה ח"ו תקומה למפלת' ויכלו ח"ו בחכד החויבים וברחותם שהיתו' גם בהיכל לעת ערב שהוא זמן המנחה שז אמרו מזמור ושמחו שמח' גדולה וקבלו נחמה כי אם ח"ו לא היה הקב"ה משליך חמתו על העליים ועל החבנים לא היתה תקומה לקוננ' ישראל וכמ"ש כלה את חמתו ויצת אש בציון. ונמצא כי לעת מנחת ערב שהיתו גם בהיכל שז אמרו ישראל מזמור והקבלו נחמה על לרתם ג"כ המנהג הנז' הוא טוב ונכון. ונלע"ד שמעתי ג"כ ממוז"ל טעם אחר והוא כי שז במנחת ט"ב נולד המשיח הנקרא מנחם כנז' במדרש ליכה רבתי:

SPONSORED LZ"N
AHARON BEN YAAKOV SHALOM • LEAH BAS YITZHAK